

~~SANAN-~~
—
VAPAUDEN
RIKU NEUVONEN
~~HISTORIA~~
—
~~SUOMESSA~~

Gaudeamus

Copyright © 2018 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Tuomo Parikka

KL: 92, 32.2

UDK: 948.0, 342

ISBN 978-952-495-468-6

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2018

SISÄLLYS

ESIPUHE · 8

1. MITÄ SANANVAPAUS ON? · 12

Sananvapauden teoreettiset ulottuvuudet · 13

Sensuurin erilaiset muodot · 18

Sananvapauden yleinen historia · 22

2. SENSUURIN SYNTY RUOTSIN VALTAKUNNASSA · 31

Keskitetty sensuurilaitos perustetaan · 47

Uskonto ja aatteet sensuurin kohteina · 56

Sensuuri keventyy vapauden ajalla · 63

3. VUODEN 1766 PAINOVAPAUSASETUS · 75

Vallankumouksellinen painovapaus säädetään · 77

Paluu sensuuriin · 90

4. SUOMESTA SUURIRUHTINASKUNTA · 98

Suomen asema ja kulttuuri vahvistuvat · 105

Taistelu suomen kielestä · 112

5. TOIVO SANANVAPAUDESTA KUIHTUU KIRISTYNEESEEN SENSUURIIN · 130

Suomen autonomia uhattuna · 137

Painovapaudesta kansalaisoikeus · 147

Sananvapaus oikeudellisen keskustelun kohteena · 153

**6. ITSENÄISTYMINEN JA RAJOITETUN
SANANVAPAUDEN KAUSI · 166**

Sananvapauden sääntely itsenäisyyden alkuaikana · 173

Sisällissodan perintö · 177

Yleisradion perustaminen · 194

Elokuvatarkastus aloitetaan itsesääntelynä · 201

7. SOTASENSUURI JA VAARAN VUODET · 212

Yleisradio valtion palveluksessa · 219

Elokuvasensuuri sota-aikana · 224

Vaaran vuosien sananvapaus · 227

**8. KONSENSUKSEN SUOMESTA EUROOPPALAISTUMISEN
KYNNYKSELLE 1950–1990 · 242**

Arvoperusteisesta sääntelystä asiantuntijatietoon · 245

Ulkopoliittinen konsensus sananvapauden
käytön rajoittajana · 257

**9. JOUKKOViestinnän merkitys kasvaa
ja sääntely hajahtuu · 264**

Sähköinen viestintä politiikan ristiaallokossa · 270

Yleisradion monopoli murtuu · 282

Valtiolliseen elokuvatarkastukseen ja
takaisin yhteissääntelyyn · 293

Mainonta sananvapauskysymyksenä · 306

10. SANANVAPAAUS KANSAINVÄLISTYVÄSSÄ SUOMESSA · 318

Painovapaudesta tietoyhteiskuntaan · 330

Suomalaisen sananvapauden tarina:
pikakelaus ja tulevaisuus · 334

EPILOGI: SANANVAPAAUSOPPI 2010-LUVULLA · 343

VIITTEET · 365

KIRJALLISUUS · 376

KUVALÄHTEET · 389

HENKILÖHAKEMISTO · 391

ASIASANAHAKEMISTO · 396

KIITOKSET · 398